

17

Ind. 2. num. 28. G. J. 44.

1758/10^a

14

DISSERTATIO

DE

IVRE PRAECEDENDI
EX IVRE GENTIVM

QVAM

SVB DIVINIS AVSPICHIIS

CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM

ORDINE

PRAESIDE

IOANNE NICOLAO MOECKERT

PHILOSOPHIAE MAGISTRO

ET SOCIETAT. LAT. IENENS. COLLEGA

D. XXVIII. DECEMB. MDCCCLVIII.

PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI

SVBIICIT

BOTHO CHRISTOPHORVS
DE DEWITZ

EQVES MEGAPOLITANVS.

IENAE

LITTERIS SCHILLIANIS.

p. 108.

DISSERTATIO

DE

IVRE PRAECEDENDI
EX IVRE GENTIVM

QVAM

SVB DIVINIS AVSPICIIS

CONSENTIENTE AULICISSIMO PHILOSOPHORVM

ORDINE

PRAESIDE

IOHANNIS NICOLAI MOECKERT

PHILOSOPHIAE MAGISTRO

ET SOCIETAT. IAT. IURIS COLLEGA

D. XXVIII. DECENS. MDCCCXVIII.

PUBLICAE ERVDITORVM DISPOSITIONI

SVBIECTA

BOTHO CHRISTOPHORVS

DE DEWITZ

BOVES MEGAPOLIENSIS

LENAE

LITTERIS SCHULMANNI

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO
DOMINO
CHRISTIANO
GVNTHERO
PRINCIPI SCHWARZBURGI

S. R. L. QVATVOR COMITVM COMITI HOHENSTEI
NII DYNASTAE ARNSTADII SONDRERSHVSÆ
LEVTENBERGÆ LOHRAE ET CLET
TENBERGÆ CET. CET.

PRINCIPI ET DOMINO MEO
CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME PRINCEPS,
DOMINE CLEMENTISSIME.

schwarzburgica terra de hoc tem-
pore, quo, SERENISSIME
PRINCEPS, imperium ex hereditario et
necessario accipis iure, exultat. Religio, candidiore
vestitu

vestitu ornata, extollit caput manibus supplicibus ad
summum Numen allatis de TVO regimine iam feli-
cissime suscepto, eique ardentissimas soluit gratias
laetabunda. Iustitia, nixa in sapientia, pulcriore et
excellentiore incedit habitu, et, IMPERANTE
TE, TVIS perennem distribuit felicitatem terris.
Ciues de TANTO PRINCIPE, quem religio,
iustitia, et sapientia, plurimis reddunt potiore
principibus, summis abrepti gaudiis, sibi congratulan-
tur; et quisque bonus TVIS ciuibus plaudentibus
adiungit plausus. Serena igitur fronte accipe, SE-
RENISSIME PRINCEPS, hanc qualem-
cunque dissertationem, quam TIBI, regimen auitum
auspici, humillime consecrare audeo. Non tra-
ctationis illius, sed temporis huius fiducia, et TVA
muni-

munificentia fretus accedo ad acclamationes ciuium
publicas de **TANTO PRINCIPE** ubique
resonantes, et benignissimum oro Numen, vt, quo
verius felicitas summa ex **TVO** sapientissimo re-
gimine in omnes quosque ciues bonos redundat, eo
certius in serissimos annos terrae de **TE, OPTI-**
ME PRINCEPS, gloriari possint Schwarz-
burgicae.

NOMINI TVO SERENISSIMO

subiectissimus cliens

BOTHO CHRISTOPHORVS DE DEWITZ.

DISSERTATIO
DE
IVRE PRAECEDENDI EX IVRE
GENTIVM.

§. I.

Nulla res, nulla fere causa inter mortales magis perpetuos conatus aliis irascendi, tumultus et lites alit, quam cupiditas et desiderium inextinguibile ac plerumque insanum alios praecedendi. Neminem nostrum, qui in homines aequae infimae conditionis ac illustris intendit considerationem, praeterit illa infinita aviditas gloriae. Superuacaneum aggredere opus, exemplis confirmatur dicta, cum iam dudum viri de eruditione vera optime promeriti hanc vanam perfrinxerunt cupiditatem. Ex quibus nominare sufficiat CASPAR. HENRIC. HORNIVM *a*), qui sententiam Ictorum in causis priuatorum mea asserta comprobabat, et FRID. BENED. CARPZOVIVM *b*), qui iustissimis et factis deludificat modis praecedendi non minus in tuguriis quam aulis feruorem. Hic enim hac de re ita: „Arguenda simul est totarum gentium vanitas, qua de antiquitate generis et gloria principatus decertant, ac olim non solum Aegyptios atque Scythas lepidam, de vetustate originis,

A

„con-

„contentionem intercessisse, IVSTINVS memorat, sed nostra
 „aetate quoque talis aemulatio subit Ducatus Parmae et
 „Placentiae, cui ipse Princeps Octavius Farnesius, cedere
 „et, vt libera ipsis esset interpretatio, quis primo, quis se-
 „cundo loco poneretur? nomen suam scribendo se Ducem
 „P. et P. vocare coactus est. Quanquam vero in hac quaes-
 „tione multa ridicula et merito reprehendenda inueniuntur,
 ius tamen inter gentes praecedendi non nudum est no-
 men, aut inanem prae se fert speciem, sed effectus insignes
 multos et producit grauissimos. Quis nescit, LVDOVI-
 CVM XIV. Regem Galliae olim Hispanis nouum bellum id-
 que atrocissimum ideo minatum esse, quod legatus Hispanus
 impedita rheda legati Gallici praecesserit? Ex quibus
 constat, ius praecedendi inter gentes in eximia insignia cuiusdam
 regni referendum esse. At eo difficilius est exponere,
 vnde hoc ius cuidam genti adscribi queat. Alii genti hoc
 ius ex antiquitate, longaeno vsu et praescriptione deducunt,
 alii in contrariam abeunt sententiam. Non omne operae
 pretium perditurus videor, si in hac quaestione dirimenda vires,
 essi imbecilles, periclitari meas.

- a) in dissert. ex iuris argumento proedriae Vitebergae 1696. et 1709.
 habitis.
 b) in oratione auspicali de eo, quod in iure proedriae ridiculam est. Vi-
 tebergae 1742. pag. 52.
 c) STATIVS Thebaid. lib. IV. v. 275. OVIDIVS Factor. lib. I. v. 569. seq.
 II, 289. seq. Profeleni, seu Antelunares inde dicti sunt CICERONI
 in Fragment. Orat. pro Fundan. CENSORIVS de die natali.

§. II.

Numero eorum, qui contendunt, gentem quandam longaeno vsu et praescriptione ius praecedendi alias liberas gentes acquirere posse, adscribendus est IACOB. GOTHOFREDVS d), cuius verba haec sunt: Consuetudo non minus, quam lex, vt inter priuatos, (sive ii membra loci seu regni vnus sint, sive diuersorum), ita inter principes et respublicas quoque eadem consuetudo, antiquitas, vsus, obsex-
 vantia

vantia, patientia, possessio vel quasi, actus possessorii, praescriptio iustissimus titulus sunt et praesidium ad praecedentiam: iureque constituti loco habenda sunt, omni ratione sufficit, sic esse consuetum fieri. Ad huius sententiam accedit ille celeberrimus Ictus HENRIC. DE COCCEIVS^{e)}, et THOM. BALTHASAR. IESSEN, ^{f)} qui pede presso illum sequitur, et ita: ratio, inquit, inter suprema capita est praescriptio, pro regula quippe positum est a Doctoribus, quod in iure tuendus sit is, cui sessio, ex qua controuersia oritur, vsu longaeuo et obseruantia competit. Praeter hos et ille praefantissimus CHRISTIAN. GOTHFR. HOFFMANNVS, ^{g)} ius praecedendi ex consuetudine et vsu solo acquiri posse, contendit: „Etenim, inquit, certum est, iure originario nullam gentem alteri debere praecedentiam, illam vero, quam „hodie obseruari attendimus, ex solo vsu atque longaeua „possessione originem traxisse. Cum his conueniunt omnes, qui praescriptionem ^{h)} inter gentes locum habere, affirmant.

- ^{d)} in diatr. de iure praecedentiae part. I. Cap. VII. §. II. quae extat in eius oper. iurid. minor. pag. CXL.
^{e)} in diss. de praecedentia, quam inuenies in eius Exercitat. curiosis.
^{f)} in diss. de iure praecedentiae in genere Argentorati 1671.
^{g)} in dissert. de fundamento decidendi controuersias de praecedentia inter liberas gentes Lipliae 1721.
^{h)} H. GROTI. de I. B. et P. lib. II. Cap. IV. PUFFENDORF. in iure Nat. et Gent. libr. IV, Cap. XII.

§. III.

Ab hac sententia omnes discedant in aliam, necesse est, qui nulla ratione praescriptionem inter gentes et ius ex possessione diuturna fieri posse, arbitrantur. Inter quos in primis referendus est perillustis SAMVEL DE COCCEIVS, ⁱ⁾ qui GROTII doctrinam de praescriptione inter gentes est explosurus ex hac potissimum ratione, quia iniquum iudicandum foret, si homines meam rem, quam per longissimum tempus possederunt, me inuito, iure retinere possent,

ratus, iniuriam non tolli tempore, sed tempus eam augere. Huic consensus, vti inter omnes constat, non pauci hodiernorum praebent philosophorum.

i) in Grotio illustrato Tom. I. Lib. II. Cap. III. p. 120. conf. 10. ERNEST. GUNNER. disert. in qua demonstratur, praescriptionem non esse iuris naturalis Ienae. 1749.

§. III.

Si animo argumenta ab utraque parte allata considero, ea non leuiora esse, nec plane aliena a vero, animaduerto. Quocirca neque GROTII, neque COCCII, sententia penitus est extirpanda, praecipue si sensum argumentorum perpendas. Id quod quidem ratione ostendere conabor in hac tractatione, in qua potissimum mens mea eo redit, vt primum exponam ius praecedendi inter gentes; deinde, illud niti, contendam, in iure gentium voluntario; cuius existentiam defendo; tandem, quomodo ex hoc iure gentium voluntario deduci possit, commonstrem.

§. V.

Ius praecedendi, quod ab aliis nominatur praecedentia, praeeminentia, praerogatiua sessionis, graecis πρωτοκαδεδεια, προεδεια, est, si verbum explicandum, ius, quo aliquis, si simul alios respicias, occupare potest priorem locum. Quare *ius praecedendi inter gentes* est ius, quo alteri genti prae altera locus nobilior seu honoratior competit.

SCHOL. I. Praecedentia in naturalem et non naturalem ab eruditis diuiditur. Naturalis est, si alicui ob perfectiones morales et officia erga nos praestita maior pietas cultusque obseruantiae est praebendus quam aliis. Hoc pacto merito parentes semper praecedunt filios, et, qui in nos cumulum beneficiorum contulit, maiora animi gratissimi significatione prosequendus est, quam alii, quorum merita in nos sunt minima. Praecedentia non naturalis non semper ex meritis nobis vel reipublicae praestitis originem trahit.
Hoc

Hoc loco de naturali praecedentia nobis non est sermo.
cf. PVFFENDORF. diss. de existimatione.

SCHOL. II. Locum neque a sinistra neque a dextra parte appellamus honoratiorem. Quae enim prior sedes seu nobilior sit, ex arbitrio et opinione hominum diiudicandum est. Quam ob causam dignior locus ex iudicio hominum vario modo determinari potest. Quaedam nationes locum a parte dextra omnibus anteponunt, vti ea consuetudo haeret populo Germanico. Turcis vero alia sedet opinio, quippe qui eunti a laeva maximum tribuunt honorem, quam ambulanti a dextra. Si petis rationem, cur eam sententiam sequantur, tantam dignitatem adscribunt ex testimonio scriptorum rerum gestarum ideo lateri sinistro, quia sinistrum ex opinione huius nationis gladius cohonestat latus. Conf. LIMNAEI ius publ. Imper. Rom. Germ. Tom. II. lib. IV. cap. IX. CRYSIVS in Tract. de iure praecminent. p. 29. Interdum quoque medius honoratior habetur aliis locis, quam opinionem et Germani fauere solent. IESSEN. l. c. p. VI. thes. 1. seqq.

§. VI.

Si plures homines obligantur sub communi imperio ad securitatem obtinendam, oritur *ciuitas* seu *respublica*. In quantum ciuitatem cogitamus, nemo in eam iure quodam perfecto praeditus est, ideoque non ratione imperii ab alio, qui non est in hac ipsa ciuitate, dependet. Ea ciuitas, quae ratione imperii ab altera non dependet, nomine *gentis* venit.

SCHOL. Ad notionem gentis requirimus, primum vt sit ciuitas. Complexui igitur hominum, qui non est ciuitas, non tantus honor a gentibus habetur, quam aliis gentibus: deinde vt ea non dependeat ratione imperii ab alio extra ciuitatem existente. Eo consilio solummodo characterem *ratione imperii* definitioni gentis adiunximus, quoniam ex-

perti sumus, ab aliis alias occurri, ratis, ciuitatem, essi quadam ratione dependeat ab alia interueniente pacto, appellari tamen gentem. At non nego, eam determinationem sine periculo veritatis, excepta perfiditate, me omittere potuisse, cum mos loquendi vocabulo *dependentiae* relato ad populum attribuit eam significationem, vt semper nexum imperii contineat.

§. VII.

Gentes, si solum ad se inuicem relatae considerentur, habent eadem iura mutua. Iura vel sunt naturalia vel positia. Si iura naturalia animo contempleris, sunt eadem. Cum enim gentes eandem habent notionem, seu naturam, in eas quoque eadem consecutaria ideoque eadem iura cadunt. Iura vero, quae ex notione rerum sequuntur, sunt naturalia. Hinc non est dubium, quin iisdem ornatae sint gentes iuribus naturalibus. Eadem ratione haut difficile est probatu, has gentes, si quaedam in iis ponenda sint, habere eadem iura positia, seu nulli genti fortius ius competere, quam alteri. Positia enim iura sunt, quae a voluntate cuiusdam dependent. Si igitur alteri genti relatae ad alteram ius positium diuersum seu potius competit quam alteri, aut ratio esse debet in voluntate imperantis, aut fecus. Si prius intuearis, id fieri nequit, quia gens non dependet ab altera ratione imperii (§. antec.). Si posterius contempleris, sequeretur, vt gens genti plus iuris dederit, quam acceperit. At id cogitari nequit ob illud, quod assumtum est, cum gentes in se spectatae suum iactare non videantur. Quam ob causam non adest ratio, cur gentibus ad se inuicem solum relatis diuersa adscribamus iura. Gentes igitur, quatenus supra dicto modo considerantur, habent eadem iura.

COROL. Praedictum igitur gentium est naturale nemini gentium maius ius competere quam alteri. (§. antec.)

SCHOL.

SCHOL. Haec non eo fine a me proposita sunt, vt, omnes gentes eadem iura ciuilia suis ciuibus dedisse, arbitrari vide-remur, sed animus solum est commonstrare, nullam adesse rationem, cur credamus, gentem, si eam ad aliam gentem referamus, maioribus iuribus praeditam esse, quam possidet gens altera. Me enim non fugit, fieri posse, vt gens aliqua genti plura iura concedere possit, quam accipiat.

§. VIII.

Complexus iurium, quae genti in relatione ad gentem competunt, appellatur *ius gentium*. Haec iura aut ex indole et natura, qua gens ad alteram gentem refertur, sequuntur, aut secus: Si prius, efficiunt *ius gentium primum*, ab aliis *uniuersale* dictum; si posterius, *ius gentium voluntarium, particulare* seu *secundarium*.

SCHOL. Iuris gentium varia et multiplex est significatio. Modo, vt loquuntur, subiectiue, modo obiectiue sumitur. Si prius, denotat scientiam de iis, quae iusta et iniusta sunt inter homines; si posterius modo pro legibus ciuilibus, modo complexu legum naturalium, quatenus homines in statu societatis considerantur. Hae significationes iuris gentium hic mittuntur. conf. III. DARJES philosophi summi et magni nominis Obseruat. iur. nat. social. et gentium p. I. obs. IV. §. III. seqq.

§. IX.

Probaturo, ius praecedendi inter gentes ex iure gentium voluntario deducendum esse, non minori impetu resistit opinio eorum, qui plane, ius gentium secundarium cogitari posse, negant. Ne vero superfluum molitus esse opus videar, ficto iure voluntario, inquiram primum in illorum argumenta. A partibus dissentientium stant inter alios de re publica litteraria mirifice meriti viri de COCCIVS et de LEYSER.

§. X.

Hic excellens amplificator iurisprudentiae de LEY-
SER *k*), qui non verbis VLPiani, PAULI et aliorum huius
generis sed sensui legis haeret, ius gentium non solum vo-
luntarium sed et primum in dubium vocat. „Nullum
„est, inquit, ius gentium, quod a iure naturae vere di-
„uersum sit. Videlicet vniuersale aliquod gentium ius
„praeter ius naturae non dari, apparet primum ex eo, quod
„inter gentes nullus sit superior, sine quo tamen ius nullum
„esse poterit: deinde, quod moratiores gentes nullum sibi
„in reliquis imperium, nullamque legislatoriam potestatem
„asserere queant, quod incertum maxime sit, quatenam gentes
„sint moratiores, cum singulae sibi hanc dignitatem attri-
„buant, atque verosimile videatur, gentes Asiaticas et
„Americanas elegantia et honestate morum nec non prou-
„da reipublicae administratione Europaeas, si non superare,
„certe aequare. Respondendum etiam est, sed paucis ad
„eorum argumenta, qui particulare sibi aliquod gentium
„ius, quod non quidem ad omnes, sed ad multas gentes per-
„tinere fingunt. Fateor quidem, posse plures gentes pa-
„ctum, aliquod inter se seu expressum seu tacitum inire.
„At hoc ius non erit, si proprie vocem iuris accipias, sed
„pactum quod ex regula ista iuris naturae, omnia pacta ho-
„nesta seruanda sunt, firmitatem suam accipiet. Ius enim
„proprie dictum esse nequit, nisi inter eos, qui vinculo ali-
„quo continentur et in peculiarem societatem seu collegium
„coierunt. Sed fac tamen posse plures gentes inter se ius
„aliquod peculiare facere, necesse profecto erit, nisi vocem
„iuris nimis late extendere velis, vt non duae vel tres in id
„consenserint, sed magna gentium pars, veluti Europaeae
„omnes, id sibi ius constituerint. Sic vero exempla defi-
„cient.

k) in med. ad pand. spec. III, med. II.

§. XI.

Cum his verbis hic praestantissimus Iustus non minus ius gentium primum, quam voluntarium in dubitationem adducat, ad utrumque a me respondendum esse, cenfeo. Quod ad ius gentium primum, de cuius existentia ambigit, suam sententiam potissimum tribus confirmaturus est argumentis. Primum argumentum, quo negat ius gentium primum, est, quia inter gentes non est superior. At hanc rationem in medium productam non sufficere ad ipsius sententiam tuendam, ex eo patet, quia alias quoque ab eo ius naturae in atheis negandum foret, quod veritati quam maxime repugnaret. Et si enim quis tanta temeritate ac inconsiderantia ducatur, ut Deum neget, iuris tamen naturae, quod non nobis opinio, sed vis quaedam innata affert *h*, tenetur vinculo, cum nihil aliud praecipiat, quam quod ratio iustum iniustumque ex rerum notionibus pronuntiat. Deinde ne ipse quidem in aliis locis negat, ius fieri posse sine superiore. Adscribit enim pactis perfectam obligationem ideoque veram iuris virtutem. Nonne vero pacta inter aequales iniuri possunt? Et si ineuntur, quis eorum est superior?

h c. i. c. de iur. II, 22.

§. XII.

Secundi argumenti, quo existentiam iuris gentium primarii destructurus est, vim et potestatem his verbis exprimit: si moratiores gentes in reliquis nullum sibi imperium, nullamque legislativam potestatem asserere queant, sequitur, ut non existat ius gentium primum a iure naturae diversum. Utrumque habet verum. Sed quis nostrum, qui solum obliquo consideret oculo, non confestim merito pernegat, sumto illo antecedente largiendum ei esse consequens,

B

sequens, seu, vt sequamur artis dialecticae peritos, qui non iure dubitet de vero nexu inter antecedens et consequens? Possunt enim iura sequi ex relatione gentis ad gentem, earumque notione, quae differunt a iure naturae, cum id iura suppeditat in sensu restricto hominum, quatenus non vt gentes spectantur. Ex diuersis notionibus sequuntur diuersa iura. Cum igitur aliae sint notiones in iure gentium primarii, quam in iure naturae, illud quoque diuersa amplecti iura, facile est perspectu. cf. ILL. DARIUS. l.c.

§. XII. seqq.

§. XIII.

Tertium argumentum, quo debilitare conatur illustris Auctor existentiam iuris gentium primarii, prope modum est eiusdem indolis, ac ea, quae excussimus. Vis illius his absoluitur verbis; incertum est, quatenam gentes sint moratiores, ideoque non est ius gentium primarium. At vix opus est repetitu, hoc argumentum eodem vitio premi, ac id, quod praecedat. Deest enim nexus necessarius inter antecedens et consequens. Huic accedit, quod id, quod sumtum est, seu antecedens recte negemus. Vitiumne deest argumentandi ei, qui ita concludit: Non omnes homines sunt moratiores, ideoque inter eos non sunt iura? Hoc pacto pauciores hominum obligarentur iure naturae, quia plurimi non sunt moratiores. At ius naturae abunde, quid iustum, iniustum, honestumue sit, explicat, ideoque haut difficile commonstratum est, quae sint vere moratae et constitutae gentes. Et profecto male actum esset de scientia morum, si definiiri non posset, qui sint moribus commotis?

§. XIV.

Altera propositio, de qua illustris de LEYSER animo haeret, est haec, non existit ius gentium voluntarium. Pene-

Penetrandum est in eius argumenta, quibus id est confirmaturus. Ea sunt varii generis et eiusmodi, ut mireris, tantum virum, cuius merita in ius naturae et iurisprudentiam pia mente colo, iis usum esse, cum ex mea sententia vix ullam vim proderere possint probandi. En primum argumentum, quo inficiatur ius gentium particulare! Quicquid ex pacto expresso aut tacito proficiscitur, non est ius, si vocem proprie iuris accipias. Atqui ius gentium particulare oritur ex pacto expresso aut tacito, ideoque non est ius. Quod ad maiorem propositionem, quam quisque, non plane expers iuris naturae, negat, ex eo probaturus videtur, quod id, quod ex pacto fit, est pactum. At haec ratio recte vilipenditur. Aliud enim est pactum, aliud, quod ex pacto oritur. Causa, et id cuius est causa, semper a se inuicem distant. Nonne si pactum in eo, ut aliquis meum horum rescindendum curet, pactum differt a iure ex eo postulandi, ut implementum accedat?

§. XV.

Hoc excipit secundum argumentum, quo ius gentium voluntarium esse negatur. Si regula, pacta sunt seruanda, firmitatem suam ex iure naturae accipit, sequitur, ut ius gentium particulare non sit ius separatum a iure naturae. Sed verum est antecedens, ergo etiam consequens. At merito nexum, seu vi loqui solent, consequentiam, negamus. Et hoc est princeps argumentum, quod plerique opponunt existentiae iuris gentium voluntarii, illiusque amore quasi capti sunt. Si vero quae reuera seiuncta sunt, discernere, non hoc laborarent vitio communi. Observatio equidem pactorum est iuris naturalis, at ex eo non recte fit conclusio, omne ius ex pacto acquisitum esse iuris naturalis. Finge, ciuem pacto principi cuidam, qui ius Romanum recepit, se sub-

icisse, obligatus quoque est ad septem testes in conficiendo valido testamento priuato adhibendos. Hoc ius agnoscere debet ex pacto, at nemo nostrum, illud esse ex iure naturae, serua mente affirmabit. Ex iure enim naturali id solum enatum dicitur, quod ex rerum notionibus colligi potest. Quicquid igitur non ex rei notione, sed ex alia re cognoscendum, non ad ius naturae est referendum. Praeclare hac de re sunt dicta ILL. ADAM. FRID. GLAEFEY m). *Wir müssen unter dem materiali et formali eines pacti einen unterschied machen. Das letzte ist die obligation, welche einem pacto das esse giebt, ienes aber ist der inhalt eines pacti, welche, aus einem arbitrio und vergleich herrühren, und der Vernunft unbenusst seyn kan, z. e. der westphaelische Friedensschluss ist ein pactum, so von denen meisten Europaeischen Voelkern unter sich errichtet worden, und ex iure naturae seine verbindlichkeit hat, wenn aber jemand sagen wolte, daß der inhalt solthanen Friedens iuris naturae sey, derselbe würde wenig Beifalsfinden, auch den beweis wohl schuldig bleiben müssen. Gleichgestalt haben die bürgerlichen Gesetze, welche v. g. ein princeps in einer Republicque giebt, am ende ihre obligation aus dem iure naturae oder iure publico vniuersali, welches denen Vnterthanen dem Gesetz zu gehorsamen befiehet, wer wolte aber deswegen sagen, daß ein solches ius ciuile einer republicque ad ius naturae gehore. Wann dann nun die Gewohnheiten und Braeuche der Voelker solche Sachen, welche aus der Vernunft nicht moegen determiniret werden, in sich enthalten, ob sie gleich als pacta tacita ihre verbindlichkeit ex iurae naturae empfangen, so faelt der Schluss ganz natürlich, daß Gott zwar der Oberherr hierbey sey, und die obligation darzu herbe, mitbin das formale iuris gentium ex iure naturali, das materiale aber aus dem arbitrio derer Voelker sich beschreibe, und dafür in soweit iuris humani sey. Wiewohl ich demjenigen, welcher dieses ius der obligation halber lieber ad ius diuinum gerechnet wissen will, nicht eben zuwieder seyn werde, wann er nur zugiebt,*

zugiebt, daß die materialia iuris gentium, oder der Inhalt desselben aus der Vernunft nicht gefolgert und erkannt werden kan.

m) im Rechte der Vernunft cap. I. §. 318. seq. pag. 198.

§. XVI.

Tertium argumentum, quo illustris de LEYSER impugnat ius gentium voluntarium, huius est tenoris. Si ius proprie dictum esse nequit, nisi inter eos qui vinculo aliquo continentur et in peculiarem societatem seu collegium coierunt, sequitur, vt non sit ius gentium voluntarium &c. Etti non nihil ratione consequentiae moneri posset, in praesenti tamen antecedentem inficiamus propositionem. Si enim haec enunciatio niteretur in vero, ius me alendi, si me ab omni vinculo cum aliis intuerer seiunctum, non numero iurium adscribendum esset; id quod nemo sine specie statuet ioci.

§. XVII.

Tandem de existentia iuris gentium voluntarii ob id animo ambigit, quia non exempla extant illius iuris. Longiore refutatione huius argumenti superfedeo, partim, quia ab eo, quod exercitium seu exemplum iuris non sit, ad iuris ipsius absentiam concludere non fas est, partim, quia laudatus GLAFEY n) haut exiguum exemplorum numerum, ex quibus ius gentium voluntarium est in aprico, recenset, ac infra, ius praecedendi inter gentes niti in iure voluntario gentium, sum probaturus.

n) L. c. §. 329. seqq. cf. ILL. MOSER *Anfangsgründe der Wissenschaft von der heutigen Staatsverfassung von Europa und dem unser denest Europaeischen Voelkern üblichen Voelkerrechr. EIVSDEM Grundsätze des Europaeischen Voelkerrechr in Kriegzeiten.* Tubing. 1752.

Non minori cura et studio ius gentium primum et voluntarium oppugnat PERILLVSTR. SAM. DE COCCEIVS ^o) his verbis: Si ex consensu gentium ius ali- quod existit necessario supponendum est omnes gentes conuenisse et ius aliquod constituisse. Quis vero sanae mentis sibi vel aliis persuadebit, humanum genus unquam conuenisse vel commune concilium indixisse? Sed et, si conuenisset, unde probabitur, quatenam sint illa iura, unde probabitur, iura illa, quae ad secundarium ius gentium referri solent, eo pertinere? Certissimum igitur est non dari ius gentium, nisi quod ratio naturalis inter gentes constituit: adeoque cui gentes obligantur etiam inuitae. Denique frustra Doctores ad ius gentium secundarium confugiunt, quia pleraque iura, quae eo referri solent, ex ratione naturali adeo sequuntur, vt non opus sit ad fictum aliquem consensum fugere.

^o) in Groz. illustr. ad §. 17. Perleg. litt. c.

Si argumenta PERILL. DE COCCEII perpendimus, eius sententia a vero non videtur aliena. Sic non cogitari potest ius gentium vniuersale et particulare? Res adhuc est integra. Considerantibus enim ius gentium (§. VIII.) expositum, complectitur complexum iurum ex natura gentium ad se relatarum ortorum. Ex mente vero perillustris de COCCEII ius gentium vniuersale est id, quod consensu omnium gentium est introductum et assensione GROTHII comprobatum videtur. Quibus perspectis, assentimur lubenter commentatori praestantissimo, sine ratione fingi ius gentium positium vniuersale. Cum vero vir perillustris omne ius gentium primum a iure natu-

naturae sciunctum negare videtur, res ambigua et anceps ita optime dirimitur. Ius naturae aut latius aut strictius sumitur, quatenus scilicet ex notionibus docet, quid sit iustum iniustumue, si homines ad se inuicem referantur. Si prius, ius gentium primarium ad ius naturae pertinere, concedimus: Si vero posterius intuearis, ius illud a iure naturae distinctum esse, contendimus (coll. §. XII.).

§. XX.

Quamquam ratione quadam conuenio cum viro perillustri quoad sententiam de iure gentium primario, non possum non in alium discedere sententiam, si sermo tangit ius gentium voluntarium. At cum rationes (§. XVIII.) allatae, quibus impugnatur ius gentium secundarium, non differant a dubio, ad quod (§. XV.) respondimus, eandem ad hanc quaestionem nobis contrariam quadrare responsonem arbitramur.

§. XXI.

Gentes secundum ius primarium eadem habent iura. In iure enim gentium primario gentes considerandae sunt, quatenus altera ad alteram refertur (§. VIII.). Gentes ad se inuicem relatae habent eadem seu aequalia iura (§. VII.). Ex quibus constat, gentes ex iure gentium iisdem stipatas esse iuribus.

§. XXII.

Ius praecedendi inter gentes non colligitur ex iure gentium primario. In iure enim gentium primario gentes iisdem gaudent iuribus (§. antec.) Si vero gens iure praedita est, vt genti cuiquam quadam ratione sit praefere-
renda,

rēnda, hae gentes non habent eadem iura. Ius praecedendi inter gentes consistit in iure praecedendi alteri genti (§. V.). Quam ob causam ius praecedendi inter gentes non determinatur iure gentium primario.

§. XXIII.

Ius gentium voluntarium est fundamentum iuris praecedendi inter gentes. Ius enim praecedendi inter gentes est ius gentium (§. V.). Quicquid est ius gentium, at non nititur in iure gentium primario, in iure gentium voluntario sit fundatum, necesse est (§. VIII.). Ius vero praecedendi inter gentes non determinatur ex iure gentium primario (§. antec.). Ex quo efficitur, ut ius gentium voluntarium sit fundamentum iuris praecedendi inter gentes.

§. XXIV.

Ius gentium voluntarium continet iura, quae non ex notione gentis ad gentem relatae, sed ex factis proficiscuntur (§. VIII.). Facta, ex quibus alter in alterum iura exercere potest, vel sunt pacta, vel non: huc relaturi sumus possessionem. *Illa* diuiduntur in expressa et tacita. *Haec* in possessionem immemoriam et non immemoriam. Quibus distinctis, accuratiori definiri potest modo, vnde ius praecedendi gentium deduci queat.

§. XXV.

Non est dubium, quin gens genti ius praecedendi pacto concedere possit. Ius enim praecedendi est praedictatum gentium naturale (cor. §. VII.). Gentis igitur indoles ac notio non mutatur, etsi quaedam gens careat prerogatiua praecedendi. Cum vero omne quod no-

strum,

strum, et a nobis abesse potest, alii attribuere possimus, exploratum habemus, gentem genti ope pacti cedere posse ius praecedendi.

SCHOL. Nec raro fieri solet, ut gentes de iure praecedendi conveniant pactis, eo consilio, ut in conventibus publicis nulla oriatur contentio, quae saepenumero res maximi momenti pertractandas reddit irritas. Quamquam vero non semper omne ius praecedendi alteri relinquant, sed usitatus diuidunt honores, certe tamen apparet, mutationem ratione praecedendi a gentibus fieri posse.

§. XXVI.

Ex actibus saepius editis, de quibus alter sciens, nec iuste impeditus, filet, alteri ius oriri potest. Ea est natura hominum ac indoles, ut studio ad nostram augendam utilitatem et damna vitanda feramur. Is igitur, in cuius damnum aliquid fit, nec, cum possit, huic facto contradicit, non dissentire probabiliter habetur. Quare aut est indifferens, aut consentit in id, quod fit. At prius non est praesumendum, quia natura nostra mala sibi imminencia remouere conatur. Hinc, sequuturi verisimilitudinem, in his positis rebus circumstantibus probabili ratione, consensum adesse, concedere debemus. Ex consensu alterius ius oriri potest. Quapropter non vero repugnat, quin ex actibus repetitis, de quibus alter sciens, nec iuste impeditus, filet, alteri ius oriri possit.

COR. Cum consensus, qui factis a verbis distinctis declaratus est, appelletur tacitus, inter omnes constat, et ex eo ius oriri posse. cf. ILL. IO. IVST. SCHIERSCHMIDII Elem. iur. nat. soc. et gent. c. III. §. 387. Schol. 1.

C

§. XXVII.

§. XXVII.

Ius tacito consensu introductum, seu ut alii loqui solent, tacito pacto ortum, nomine *consuetudinis* est insignitum. Quare concinne Imperator IUSTINIANVS vsum seu consuetudinem dicit mores consensu ventium comprobatos.

§. XI. I. de iure nat. gent. et civ.

§. XXVIII.

Ex consuetudine praerogatiuae loci gentium peti potest ius praecedendi inter gentes. Consuetudo enim nititur in consensu tacito (§. antec.). Ex actibus vero repetitis, agnitis nec impugnatibus colligitur consensus tacitus (cor. §. XXVI.). Si igitur gens quaedam saepe et repetitis vicibus locum occupavit nobiliorem, nec altera gens postea illis rebus circumstantibus contradixit, illa iuste praecedit (§. cit. XXVI. et §. VII.). Quare ex consuetudine praecedendi recte petitur ius praecedendi inter gentes.

SCHOL. Finge, gentem quandam plus vna vice in contentibus publicis aliam gentem praecessisse, sine vlla interposita contradictione, illa gens merito sibi adscribere potest ius praecedendi. Si igitur hac ratione ius praecedendi AVGVSTISSIMI IMPERATORIS Imperii Romani Germanici alios reges Europae expositurus es, cum dictis conuenit principis.

§. XXVIII.

Possessio, si late eam spectes, consistit in exercitio alicuius rei. Haec possessio vel est eiusmodi, ut non ex memoria possessionis alterius, seu ignoretur, ex qua causa praesens possessor eiusque antecessores rem acquisierint, ita,

ita, vt et alius lateat possessor, vel non. Si prius, dicitur *possessio immemorialis*, si posterior animo perpendis, *nuda possessio*.

COROL. Is alterum laedit, qui alterum turbat in eo, quod habet. Quapropter qui possessionem immemoriam alicuius rei continuat, neminem laedit.

§. XXX.

Possessio nuda nobilioris loci non efficit ius praecedendi inter gentes. Inter aequales nullum ius alteri competit maius in alterum quam alterius consensu. Si enim id fieret, alter alterum laederet. Gentes sunt sibi aequales (§. VII.). Quapropter genti nullum ius maius competit quam alteri, nisi consensu alterius. Sola possessio rei alienae non inuoluit consensum alterius, ideoque sola possessio nobilioris loci non est causa sufficiens iuris praecedendi inter gentes.

SCHOL. Non nego, possessionem praesumptionem dare iuris, at eam vix concedere audeo, possessione sola considerata sine aliis concurrentibus rebus, alias enim fur rem oblatam, at adhuc possessam iure praeditus esset eam possidendi, id quod bonis repugnat moribus. Quodsi vero aliquis rem possidet, et dubium est, cui praeter possessorem fortius competat ius, omnino possessor iuste possidere dicendus est.

§. XXXI.

Possessio immemorialis loci potioris dat ius praecedendi inter gentes. Qui enim agendo laedit neminem, iure agendi est praeditus. Qui vero possessionem immemoriam alicuius rei continuat, neminem laedit (Cor. §. XXVIII.). Si igitur gens quaedam nititur in possessione immemoriali praecedendi alias, in ea exercenda neminem laedit.

Quam ob causam conclusione ratione conficitur, ex possessione immemoriali loci potioris ius praecedendi inter gentes esse colligendum,

§. XXXII.

Inter eos, qui et alias causas praeter dictas inter gentes enarrant, sunt referendi, qui antiquitatem et praescriptionem fundamentum habent iuris praecedendi. Quod ad illam quaestionem, scilicet antiquitasne sit iusta causa praecedendi inter gentes? ita respondeo. Antiquitas gentis aut est euieta omnisque dubii expers, aut secus. Si hoc, non agnosco fundamentum praecedendi, quoniam reuera gens hoc pacto nulla praerogatiua antiquae nobilitatis alteram superat. Sicuti vero omnium rerum fere obscura origo, ita quoque regnorum. Si illud expendis, aut possessio immemorialis est cum antiquitate gentis conexa, aut minus. Si posterius lustres animo, hanc esse causam sufficientem praecedendi, eo infitias. Si enim sola antiquitas ius praecedendi efficiat, quisque, antiquior regia gente, etsi ne particulam terrae et maiestatis possideret, regibus esset praefendus. At non minus hoc, quam illud negandum esse, duco: si prius spectas, ceu fundamentum iuris praecedendi habeo (§. antec.).

§. XXXIII.

Peruenimus ad hanc quaestionem illustriorem, iusne praecedendi inter gentes ex praescriptione peti possit? *q*) En meam hac de re sententiam! *Praescriptio* est acquisitio iuris ex diuturna possessione, et hac ratione eam non consideramus secundum ea, quae ius civile ei ex arbitrio statuit solennia, sed generatim et vniuersè. *Haec* vel est eiusmodi, vt acquisitionis iuris ideoque amissionis respectu alterius constet memoria, vel non. Si posterius respicis, dici-

dicitur *praescriptio immemorialis*; si prius, *praescriptio non immemorialis*. Quaesiturus igitur, an praescriptio ratione iuris praecedendi inter gentes habeat locum, aut sermo est de praescriptione immemoriali, aut secus. Si hanc intelligis, nego praescriptionem esse causam iuris praecedendi inter gentes, cum possessio sola non det ius (§. XXX.), nisi in iure civili ex legibus a principe latis; id quod egregie exposuit VIR CONSULTISS. CHRIST. NICOL. CARSTENS r). Si vero intuearis praescriptionem immemoriam, ex ea ius praecedendi inter gentes, oriri non nego, (§. XXXI.), sequutus non sine rationibus PERILL. HENR. DE COCCEIVM s).

SCHOL. Me in definitione praescriptionis immemorialis data non recessisse ab usu loquendi, illius Icti, quem publica litteraria et in filio illustri iustissimis tollit laudibus, comprobare fas est, scil. IVST. HENING. BOEHMERI verbis in Introd. in ius Digestor. v. 28. p. 377. Pertinet huc quoque immemorialis praescriptio, cuius initium non extat memoria, adeoque frustra de mala fide hic quaeritur, quia, ubi de hac constat, adest initium memoria.

g) conf. VERTIC. HUBER. Tr. de iur. civitat. lib. II. Sect. V. c. V.

r) in commentatione iuris publici de praescriptione inter gentes locum non habente.

s) in Grot. illustr. ad §. I. Lib. II. c. IV.

§. XXXIV.

Huic patri contradicit perillustis filius SAMUEL de COCCEIVS t), ratus, omnem praescriptionem inter gentes plane exulare, ideoque ex ea ius praecedendi inter gentes deduci

deduci non posse, at, nisi fallor, non secundo euentu. Ne patri in damnum filii fauere videar, huius verba ipse animo inquiras, velim. „Ego, inquit, praescriptionem immemorialem, etsi praesentis possessionis memoria nulla „extet, natura cognitam non esse, nec inter principes allegari posse, statuo: si proinde quis rem aliquam familiae „meae iniuria olim ereptam per plurima secula possidet, „rem illam etiam a tertio possessore vindicare possum. „Regula enim naturalis est, iniuriam tempore non minui „sed augeri, et rem nostram sine facto nostro non desinere „nostram esse. Ius igitur antiqui dominii semper saluum „est: de eo enim iure certe constat. Haec igitur non tantum vera sunt de re per iniuriam olim mihi ereptam, sed „et si ius aliquod a tertio possideretur.

*) I. c. pag. CCCCXX.

§. XXXV.

Perquirenti mente rationes, quibus illustris auctor negaturus est, inter gentes non locum habere praescriptionem immemorialem, tantum abest, vt discedam a mea sententia, vt potius ea impugnata confirmari videatur. In dubium enim vocat ius acquisitum ex possessione immemoriali ideo, quia, si res aliena est acquisita sine iure, iniuria rei inhaeret, quae tempore tolli nequit, etsi immemorale praeterlapsum sit tempus, Cui accedit, quod alter rem suam seu ius reuocare possit. At quis non e vestigio animaduertit, illustrem Ictum loqui de ea possessione rei, cuius prior dominus seu possessor legitimus definiri potest? Potest vero ea possessio illius rei, cuius verus dominus seu possessor non ignoratur, appellari praescriptio immemorialis? Nonne ad hanc praescriptionem requiritur, vt memoria non extet eius, ad quem res praeter praesentem

tem possessorem spectat (§. XXXIII.), seu ut ius alterius nostram effugiat notitiam? Ex quibus perspicuum est, his in medium allatis argumentis, sententiam, qua gentes ex praescriptione immemoriali ius praecedendi consequi possunt, non esse fractam.

§. XXXVI.

Sunt et aliae causae, ex quibus alii fundamentum iuris praecedendi probaturi sunt, at ita comparatae, ut partim a viris eruditissimis explosae, *u*) partim vix refutatione quadam dignae sint, cum primo intuitu per se dilabantur. Quam ob causam silentio praetereo quaestiones, utrum ius hoc praecedendi genti ob divitias, ob potentiam in dies auctam, ex iure civili, an ex iure canonico tribuendum sit? In praesenti solum, ius praecedendi inter gentes ex iure gentium colligi posse voluntario, commonstrasse sufficiat.

u) HOFFMANN. I. c. cap. II. §. IV. pag. 17. seqq.

GENEROSISSIMO DOCTISSIMOQUE
EXIMIAE HVIVS
DISSERTATIONIS DEFENDENTI
FAVTO RI SVO AETATEM SVSPICIENDO

S. P. D.

IOANNES STEPHANVS MÜLLERVS

PHILOSOPHIAE DOCTOR ET DIVINIORIS SCIENTIAE
CANDIDATVS
SERENISS. SCHWARZBURG. PRINCIPIS RYDOLSTAD. IN SENATV
SACRO ADESSOR ET AMPLISSIM. PHILOSOPHOR. ORDINI
IN ACADEM. IENENSI ADIVNCTVS.

Quo crebrius adhuc insidiosae litterarum dignitati et quaestio-
fae illae voces audiuntur, sellulariae adeo artis et opificum
quasi in vimbram descendere, quisquis demum splendide natus
sollicitius iisdem acriusque immoretur: eo opportunius TVO nunc,
GENEROSISSIME VIR, exemplo gloriari licet, quod indubio
plane nobilitatis auctoramento severiores cum liberalibus discipli-
nas egregie sectatus, perfectissimum vtriusque specimen denuo
exhibes, magnoque per omnia animo collectos sapientiae fructus in
lucem velut adspēctumque profers. Facit haec illustrissimarum
virtutum comes, scientiae TVAE amplitudo, vt TIBI non magis,
ac saeculo huic nostro, ipsique demum posteritati gratulandum
de TE ducam, me vero beatissimum praedicem, quod, honorifi-
cam adeo et invidendam plane occasionem mihi, sentio, proposi-
tam, qua insolitas ingenii TVI dotes nosse propius admirarique
continget. Age itaque, VIR GENEROSISSIME, et ad summa
dignitatum fastigia breui delatus, tum litteras ipsas, tum litterarum
amatōres ornare perge, meque, si publicis priuata par est vota
addere, benevolentiae TVAE fauorice habe commendatissimum.
Vale. Deproperab. Ienae XXIII. Dec. A. P. V. P.

C1919CCLVIII.

VIRO

V I R O
 GENEROSISSIMO AC CONSULTISSIMO
 BOTHO. CHRISTOPH. DE DEWITZ
 IURIVM CANDIDATO DIGNISSIMO
 FAVTORI OMNI PIETATE COLENDO.

S. D. P.

P R A E S E S.

Profecto non iis es adscribendus, quos solus splendor illustris profapiae exornat, quique se de innatis extollunt insignibus, non a se, sed a maioribus virtute et fortitudine acquisitis: profecto non minus TE, VIR GENEROSISSIME ac CONSULTISSIME, nobilitas generis antiqui aliis hominibus imaginibus virtutum conspicuis reddit potioem, quam vis ingenii summa, virtus, et egregia litterarum cultura TIBI illustriores parat praerogativas. Non contentus tantis virtutum insignibus, quibus gens TVA illustris fulget, adis ipse templum honoris. Non contentus stirpe auita et antiqua, animi magnitudine petis maiora et splendidissima, ad quae natus mihi recte videris. Inuidendam fortunam mihi mirifice aridere, non sine ratione arbitror, cum non minus de diligentia, de ardore in excolendis philosophicis quam doctrinis forensibus testimonium edere queam publicum. Non verbis exprimere possum laetitiam, qua suffusus honori mihi duco praecipuo, quod TIBI, VIR GENEROSISSIME, visum sit mecum ascendere cathedram publicam. TE enim et arte fortissimum venero virum. TE saepius strenuum sum expertus inter parietes priuatos veri defensorum. Videor iam videre TE, FAVOR GENEROSISSIME, eruditissime disputantem refellentemque dubia eruditissimorum viorum. Videor audire acclamationes et plausus omnium eorum, qui egregia TVAE eruditionis animaduertunt specimina. Video de TE exultare patriam, ac TIBI parare summa virtutum praemia. Summis es dignus. Summa virtus recte meretur summa virtutis ornamenta. Dab. Ienae d. xxiv. Decembr. A. R. S.

C I O I P C C L V I I I .

D

V I R O

ULB Halle
006 669 409

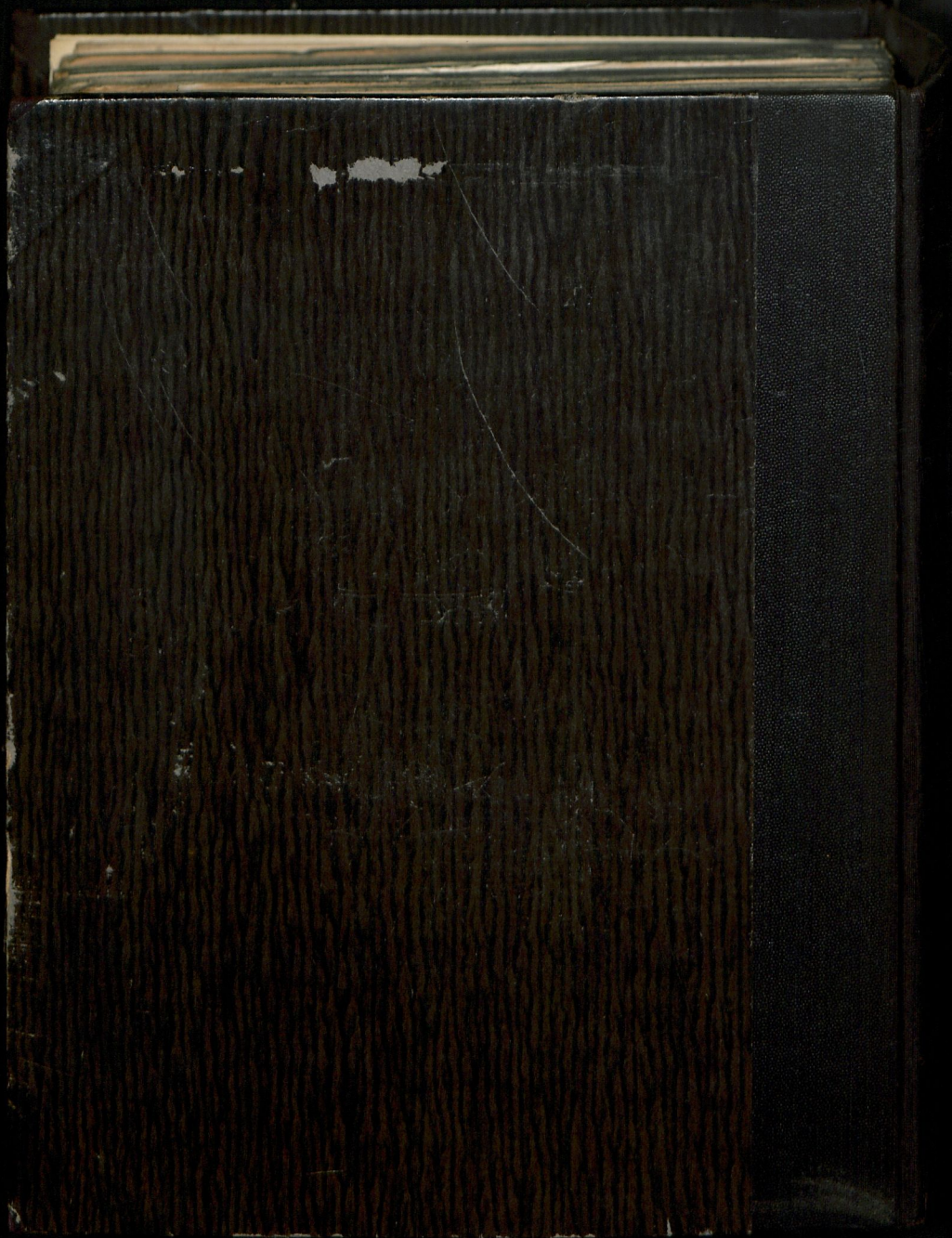
3

NO 7P

17

God. 2. v. m. 38. G. J. 44.
1758, 10^a
14

DISSERTATIO
DE
IVRE PRAECEDENDI
EX IVRE GENTIVM

p. 108.

QVAM
SVB DIVINIS AVSPICIIS
CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM
ORDINE
PRAESIDE
IOANNE NICOLAO MOECKERT
PHILOSOPHIAE MAGISTRO
ET SOCIETAT. LAT. IENENS. COLLEGA
D. XXVIII. DECEMB. CIOIÖCCLVIII.
PVBLICAE ERVDITORVM DISQVIVISIONI
SVBIIICIT
BOTHO CHRISTOPHORVS
DE DEWITZ
EQVES MEGAPOLITANVS.

IENAE
LITTERIS SCHILLIANIS.

